

12. Национальный состав населения СССР: по данным Всесоюзной переписи населения 1989 года Госкомстат СССР. – М.: Финансы и статистика, 1991. – 159 с.

13. Моруженко О. Б. Возрождение традиционных праздников и обрядов в греческих общинах Приазовья в 60 – 90-х годах XX столетия // *Україна – Греція: історія та сучасність: Тези II міжнародної наукової конференції* (Київ, 22-24 лютого 1995 року). – К., 1995.

14. Балабанов К. В. Роль Мариупольского гуманитарного института в развитии эллинизма в Приазовье: проблемы и перспективы // *Україна – Греція: історія та сучасність: Тези II міжнародної наукової конференції* (Київ, 22-24 лютого 1995 року). – К., 1995.

15. Греки на українських теренах: нариси з етнічної історії. Документи, матеріали, карти / М.Дмитрієнко, В. Литвин, В. Томазов, Л. Яковлева, О. Ясь. – К.: Либідь, 2000. – 488 с.

16. Центральний державний архів громадських об'єднань України. – Ф. 1. – Оп. 32. – Спр. 2770. – Арк. 5 – 8.

17. Відомості з'їзду народних депутатів СРСР і Верховної Ради СРСР. – 1990, – № 19.

18. Дынгер А. А. Численность и размещение греческих общин на территории Донецкой области в конце 80-х – начале 90-х годов // *Україна – Греція: історія та сучасність: Тези II міжнародної наукової конференції* (Київ, 22-24 лютого 1995 року). – К., 1995 р.

19. Известия. – 1990. – 29 августа.

Аннотация

В данной публикации исследуется влияние национальной политики советской власти в период “перестройки” на процесс возрождения и дальнейшего развития греческого национального меньшинства Украины.

Стельмашенко Ю.О.
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка

СУЧАСНІ ІДЕЙНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В РУНВІРСТВІ

Однією із найбільш поширених в Україні рунвірських організацій є Об'єднання синів і дочок України рідної української віри (Осіду РУНВіри). Воно виникло в середовищі української діаспори в США в 60-х роках XX ст. Засновником і тривалий час керівником організації був вчитель, вчений та поет Лев Силенко.

Осіду РУНВіри являє собою релігійний комплекс, який складається з віровчення (РУНВіра), культової та позакультової релігійної діяльності. Основою Осіду РУНВіри є РУНВіра, яка являє собою монотеїстичну систему, очолювану Дажбогом.

Заявившись в українському релігійному просторі, Осіду РУНВіри, як і будь-яке матеріальне або духовне явище, під час свого функціонування зазнало змін та розвитку, вивченню тенденцій якого і присвячується дана стаття.

Розвиток Осіду РУНВіри можна охарактеризувати як складний процес, якому були притаманні кількісні та якісні зміни. До кількісних змін можна

віднести збільшення кількості громад об'єднання за рахунок поширення їх серед інших держав (Канада, Англія, Німеччина, Австралія, Нова Зеландія та Україна). Поширення осередків Осіду РУНВіри відбувалося переважно серед української діаспори цих держав за виключенням України.

Якісні зміни в Осіду РУНВіри відбулися в основному після офіційної реєстрації його громад органами влади України (вересень 1991 р.). їх сутність становили: проблема керівництва в українському об'єднанні, розкол, відмежування та стабілізація обстановки в ньому.

Що стосується проблеми керівництва в українському об'єднанні, то воно полягало в незадоволенні американського Осіду РУНВіри керівництвом українським осередком і, як результат, його частотою зміною. Так, першим головою Священної ради Осіду РУНВіри в Україні було обрано львів'янин В.Пілата, який невдовзі вимушений був скласти свої повноваження і передати їх проповіднику київської громади "Дажбожа" Б.Островському. Причинами відсторонення В.Пілата від керівництва були не його світоглядно-релігійна зорієнтованість, а, в зв'язку з проживанням його у Львові, певна відстороненість від роботи головної громади, яка знаходилася в Києві, ті небажання американських і київських громад передислокувати центральним осередком Осіду РУНВіри в Україні з Києва до Львова.

Але Осіду РУНВіри в США не задовільнив не тільки В.Пілат, але Б.Островський, якого Л.Силенко звинувачував в самозахваті керівництва, і зареєструванні своєї громади не за американським Статутом, в запозиченні релігійних ритуалів з чужих сект, які компроментують культову релігійну діяльність Осіду РУНВіри, та в певній вільності в здійсненні культово-обрядових актів. Громаду Б.Островського було відокремлено від Осіду РУНВіри в Україні. В результаті цих подій представником, розпорядником : координатором-виконавцем своїх директив в Україні Л.Силенко призначив А.Лисенка. Але невдовзі (травень 1996 р., Київ) відбулася Координаційна рада голів громад Осіду РУНВіри в Україні, на якій головою Священної ради було обрано редактора часопису "Рідна віра" В.Бойченка.

Ідейний розкол в Осіду РУНВіри в Україні відбувся майже зразу після початку його офіційної діяльності в державі. Він був пов'язаний з появою > Л.Силенка особистого секретаря Т.Лисенко (доньки А.Лисенка). Сутність ідейного розколу полягала в започаткованому Т.Лисенко процесі сакралізації Л.Силенка та поступовому утвердженні розуміння РУНВіри як силєнкіянства. Засади якого знайшли своє відображення в таких творах як "Учитель Силенко: його родовід, життя і віра в Дажбога", "Святе вчення. Силєнкова віра в Дажбога",

"Мудрість української правди". "Він посланий єдиносущим господом Дажбогом до рідного народу, а тому саме він проповідує віру в єдиносущого Дажбога. У нього нова концепція господа, нові розуміння релігії. Він був жаданий народом десять століть"¹, – писала Т.Лисенко.

Результатом ідейного розколу стало таке розмежування: одна частина громад об'єднання стала на позиції силенкіянства, а інша – залишилась на позиціях, так би мовити, класичної РУНВіри. Священна рада Осіду РУНВіри в США відмежувалась від силенкіянства.

Ставлення рунвістів до силенкіянства розглядалося на Нараді представників громад Осіду РУНВіри в Україні (липень 1998р., Київ) в присутності голови Священної ради Осіду рунвіри в США Б.Свириденка. На Нараді було прийнято документ "Розбіжності між віровченнями РУНВіри і т. зв. силенкіянством". Сутність цього документу полягала в тому, що силенкіяни переглянули та збочили РУНВіру. Але рунвісти визнають лише РУНВіру Л.Силенка, а не праці Т.Лисенко та іншого анонімного автора, які не знайшли підтримки ні від Л.Силенка, ні від Осіду РУНВіри в США.

Згідно рунвістів, силенкіяни спотворено і хибно тлумачать титул "пророк". У святому письмі РУНВіри сказано, що він не є особою, подібною Ісусу Христу або Магомету, яка нібито несе українському народу "одкровення Дажбоже" і є осяяною якоюсь його благодаттю. Він є творцем нового вчення, на основі якого будуватиметься величне майбутнє українського народу.

В силенкіянстві впроваджено новий духовний титул – "спаситель українського народу", а замість назви віровчення РУНВіра введено словосполуння "святе вчення пророка Силенка".

Якщо спочатку силенкіянином називали людину, яка сповідувала і самовіддано втілювала в життя РУНВіру, то тепер ним є людина, яка прославляє і поклоняється пророку Силенку, не дивлячись на те, що Л.Силенко в "Мага вірі" відкидає будь-яке поклоніння окремим особам. "Будь-які нові титули та культове поклоніння окремій особі можуть запроваджуватися виключно згідно із Статутом Осіду РУНВіри на її Священному соборі"¹, -сказано у РУНВірі.

Нарада засудила силенкіянство і зауважила, що т. зв. силенкіяни є групою найнятих за матеріальну винагороду безвідповідальних осіб, які своїми діями ведуть РУНВіру до зникнення.

На Нараді була вироблена спільна позиція щодо процесів, які відбувалися в Осіду РУНВіри в Україні, згідно якої Л.Силенко є основоположником, пророком і вчителем РУНВіри. Таким є його духовний титул. Але, згідно Статуту, зареєстрованого українською владою, він, як громадянин Канади, не може бути

керівником об'єднання. З цією позицією не погодився Осідлу РУНВіри в США.

Крім Народи думку відносно силенкіянства висловив також Б.Островський у своєму відкритому Листі до Л.Силенка. В ньому зазначалося, що ті рунвісти, які називають себе силенкіянами, своїми діями очорнюють і знеславлюють РУНВіру. Він застерігає, що якщо нічого не зробити для єднання в даній громаді, то силенкіянство сприятиме розвалу та зникненню Осідлу РУНВіри"2.

Спроба організаційного оформлення силенкіянства була започаткована на Народі представників силеніянських громад (листопад 1999 р., Черкаси). На ній вони утворили свій центр, який був, нібито, офіційно визнаний Державним комітетом у справах релігій в Україні. Силеніяни виступили за точне, без будь-яких нововведень сповідування вчення Л.Силенка, якого вони вважають вчителем, пророком і керівником рунвістів в Україні. Вони запропонували визнати черкаську Народу як установчий собор нового об'єднання рунвістів в Україні.

Проте не всі громади силенкіян, зокрема громада міста Хмельницького, визнали черкаську Народу за установчий собор нового обл'єднання рунвістів в Україні. Вони це пояснювали тим, що Народа не мала на меті бути установчим собором нової організації, яка до того ж мала незареєстрований і із сфальсифікованими підписами Статут.

Наступним етапом у розвитку Осідлу РУНВіри в Україні було відмежування деяких його громад від головного обл'єднання. Так, 11 вінницьких і запорізьких рунвістських громад утворили Собор Рідної Української Віри, який в грудні цього ж року був зареєстрований Міністерством юстиції України як всеукраїнська організація.

На Установчому заїзді Собору Рідної Української Віри було обрано духовне управління та голову релігійної організації, яким став О.Безверхий. Було прийнято також Статут і символ віри.

Своїми пророками Собор Рідної Української Віри визначив Т.Шевченка, Л.Українку та В.Стуса, а духовними вчителями – В.Шаяна, Л.Силенка, М.Шкавритка, Ю.Лісового, Я.Оріона та С.Кокряцького.

Основи віровчення Собору Рідної Української Віри викладені у книзі О.Безвершого "Рідна віра" (1996 р., Вінниця) .

Основною причиною, яка змусила вінницькі та запорізькі рунвістські громади відмежуватися від Осідлу РУНВіри в Україні, була, на думку О.Безвершого, криза в об'єднанні, яка виразилася у певному застої, відсутності компетентного керівництва, захопленні силенкіянством та роз'єднанні в громаді.

Ніби передбачаючи таке розгортання подій в Україні американське Осідлу РУНВіри ще в 1995 р. застерігало, що ніяка громада вірних РУНВіри не має права

вважати себе центральною. У всіх громадах повинен бути один Статут і не повинно бути громад, які б мали право на монополізацію. Свавільля та дух анархізму й розл'єднання притаманний лише ворогам України.

Після ідейного розколу та відмежування діяльність Осіду РУНВіри в Україні була спрямована на відвернення роз'єднуючих процесів та стабілізацію. Для цього Л.Силенко ініціював проведення Координаційної соборної ради громад Об'єднання (травень 1996 р., Київ). Скликали її А.Лисенко і С.Пінчук. На ній було обрано голову Священної ради – В.Бойченка, який у своїй промові зазначив, що стиль громад Осіду РУНВіри в Україні повинен бути лише релігійним; сприйняття вчення Л.Силенка повинно бути достовірним і повним; необхідно впровадити таку обрядність, яка б не нагадувала чужі релігійні ритуали. У промові В.Бойченка прозвучало також застереження, що в Осіду РУНВіри з'явилися вороги, які хочуть його роз'єднання, ослаблення і, зрештою, знищення¹. На цій раді було також утворено календарну комісію для опрацювання свят РУНВіри.

За активне узгодження дій, співпрацю та формування нового координаційного та керівного органу Осіду РУНВіри в Україні виступила громада міста Хмельницького (червень 1998 р.) .

З цією самою метою рунтато В.Чорний нібито від імені Л.Силенка скликав шостий (начебто всесвітній) Священний собор Осіду РУНВіри (вересень 2001 р., Львів). Але керівники багатьох українських рунвістських громад поставили під сумнів право В.Чорного бути ініціатором скликання такого Собору. Та й із-за кордону ніхто на нього не приїхав. На Священному соборі була прийнята резолюція, згідно якої "Мага віра" визнавалась канонічною священною книгою. Канонічними стали також образ Л.Силенка з піднятою правою рукою, знамено Дажбоже – трисуття та рішення попередніх всеукраїнських соборів Осіду РУНВіри. Цим Священним собором були визначені такі місця паломництва рунвістів як Київ, Канів, Трипілля, Олександрівка-Ратьківка. Передбачалося створити в селі Трипілля містечко РУНВіри, побудувати храм, музей і бібліотеку. Було визнано, що духовним центром рунвістів залишається Спрінг Глен (США). Організаційним центром в перервах між соборами було визначено Львів.

Наступним заходом, щодо стабілізації ситуації став 3^{ій} з'їзд Осіду РУНВіри в Україні (жовтень 2001 р., Хмельницький). На 3^{ій} з'їзді приїхали представники тих громад, які не приймали участі у Священному соборі, який відбувся у Львові. В інформації про цей захід було сказано, що він репрезентує думку 19 присутніх на ньому рунвістських громад і 7 громад, солідарних з його документами. З'їзд прийняв Статут Осіду РУНВіри, обрав його керівні органи і утворив Академію РУНВіри ім. Лева Силенка. Головою Священної ради було обрано Б.Савченка.

Учасники Заїзду надіслали інформацію про свою роботу Л.Силенку та висловили йому свою шану.

Але Хмельницьким кворумом активність рунвістів не закінчилась. Наступним заходом стала Священна рада Осіду РУНВіри в Україні (грудень 2001 р., Київ). Вона зібрала представників громад із столиці, Харкова, Білої Церкви, Житомира, Черкас, Луцька, Запоріжжя, Дніпропетровська, Львова та інших міст. Основними положеннями доповіді голови Священної ради Б.Островського були єдність поглядів, тобто необхідність єдиного богорозуміння, обрядів та календаря. Згідно Б.Островського, рунвісти не повинні повторювати помилок християн, які мають сотні тлумачень свого святого письма; рунвісти повинні мати єдиний світогляд, без якого не можливо створити потужне вчення рідної віри. На Священній раді було прийнято рішення про залучення до об'єднання нових громад.

Підсумовуючи проведене філософсько-релігієзнавче дослідження, можна сказати, що сучасні ідейні та організаційні процеси в рунвірстві мали такі особливості. По-перше, виникнення Осіду РУНВіри супроводжувалося значним поширенням та збільшенням кількості громад, які мали в основному етнічний характер. По-друге, активізація ідейних та організаційних процесів в рунвірстві розпочалася з його появою в Україні. По-третє, відсутність компетентного керівництва як з боку американського, так і українського Осіду РУНВіри призвела до волонтаризму та сепаратизму у рунвірстві. По-четверте, спроби протистояння цим процесам сприяли стабілізації обстановки в рунвірстві, зменшенні кількості громад та перетворенні деяких з них в історико-релігієзнавчі гуртки. По-п'яте, означені ідейні та організаційні процеси в рунвірстві не сприяли здійсненню поставленої перед об'єднанням мети, якою була Українська духовна революція.

Використана література:

1. Слово оріїв. – 2001. – грудень
2. Самобутня Україна. – 1996. – грудень.
3. Вісник Осіду РУНВіри. – 1998. – № 1.
4. Самобутня Україна. Поновлений випуск. – 10998 р. Дажбожий. – № 1.
5. Колодний Анатолій Миколайович. РУНВіра (Рідна Українська Національна Віра). – К.: Світ знань, 2002. – 64 с.
6. Релігієзнавчий словник / За ред. професорів А.Колодного і Б.Лобовика. – К.: Четверта хвиля, 1996. – 392 с. – укр. мова.

Анотація

В статтє анализируются современные идейные и организационные процессы в рунверстве. Дается обоснование идейному расколу в Осиду РУНВеры. Изучаются тенденции развития, количественные и качественные изменения.